

Namo tassa bhagavato arahato sammāsambuddhassa

Naradakkhadīpanī

Pālito yeva saddhammo,
Pālitena varena ca;
Pālite suṭṭhu yam sīlam,
Pālitam dhamma-sundaram.

Sammā āraddham sabba-sampattinam,
Mūlam hotīti daṭṭhabbam.

Vīriyārabbo bhikkhave,
Mahato atthāya samvattatīti.

Tasmā vīriyameva kattabbam,
Vīriyavato hi acintitampi hoti.

Yathā hi tacchakānam suttam,
Pamāṇam hoti;
Eva metampi viññūnam.

Suvijāno bhavam hoti,
Dubbijāno parābhavo;
Dhammadāmo bhavam hoti,
Dhammadessī parābhavo.

Ayam dhammatāti ayam sabhāvo,
Ayam niyāmoti vuttam hoti.

Ye dhammā hetupabhavā,
Tesam hetum tathāgato.

Ratanattayam, santatam, aham vandāmi;
Ācariyam, so aham, niccam namāmi;
“Hotu sabbam, maṅgalam, mamaṁ sabbadhi”.

Naradakkhadīpanī

Namo tassa bhagavato arahato sammāsambuddhassa

Panāma

Naradakkhadīpakassa,

Namo samantacakkhuno;
Saṁsārā vippamuttassa,
Saṁsārā vippamuttassa,
Sa-saddhammassa saṅghino.

Matthanā

2. Pālitehi varuttamam̄,
Pālitam̄ sīla-pāramim̄;
Pāletu varasambuddho,
Pālitam̄ gantha-kāraṇam̄.

Āśīsa

3. Bahussuto ca medhāvī,
Sīlesuca samāhito;
Cetosamathānuyutto,
Api muddhani tiṭṭhatu.

Abhiyācaka

4. Dhamma-saṅgham̄ vanditvāna,
Sabba-lokassa nāyakam̄;
Yācito tikakrapa-therena,
Māṇavena ca dhīmatā.
5. Uttānameva saṅkhepam̄,
Nānā-sattha-sudhāritam̄;
Nara-dakkham̄ likhissami,
Passantu dhīra-māmakā.
6. Kosajjam̄ bhayato disvā,
Vīriyañjāpi khemato;
Āraddhavīryā hotha;
Esā buddhānusāsanī.
7. Vīriyavā kho bhikkhave ariyasāvako,
Akusalam̄ pajahati, kusalam̄ bhāveti;
Sāvajjam̄ pajahati, anavajjam̄ bhāveti,
Suddhamattānam̄ pariharatī.

Vīriyavato kiṁ nāma kammam̄ na sijjhati;
Purisakāro nāma na nassati,
Sukhe patiṭṭhāpetīti jānāmi.

8. Yathā khittam̄ nabhe leḍḍu,
Dhuvam̄ patati bhūmiyam̄;
Tatheva buddha-setṭhānam̄,
Vacanam̄ dhuva-sassataṁ.
9. A-dvejjhavacanā buddhā,
A-moghavacanā jinā.
10. Sussusā labhate paññam̄,
Uṭṭhātā vindate dhanam̄;
Tasmā pālīm̄ gurum̄ katvā,
Imam̄ passāhi sobhaṇam̄.
11. Sussusā sutā-buddhinī,
Sutam̄ paññāya vadddhanam̄;
Paññāya attham̄ jānāti,

Ñāto attho sukhāvaho.

12. Satatamjjhāyanam vāda,
Para-tantavalokanaṁ;
Sabbijjācera-sevāca,
Buddhi-mati-karo guno.
13. Ati-dīghova nīgho hi,
Kusīto hīna-vīriyo;
Tasmā vīriyam̄ katvāna,
Vijjam̄ esantu sādhavo.
14. Suporiso tāva sippam̄,
Ugganheyya param̄ dhanam̄;
Gaveseyya tato mantam̄,
Katheyya sacca-bhāsitam̄.
15. Pathamam̄ na parājaye sippam̄,
Dutīyam̄ na parājaye dhanam̄;
Tatīyam̄ na parājaye dhanam̄,
Catutthamattham̄ kiṁ karissati.
16. Sobhanti a-milātāni,
Pupphāniva pilandhitum̄;
Tathā sobhanti dārakā,
Yobbaneyeva sikkhitum̄.
17. Tasmā have guṇādhāram̄,
Paññā-vadḍhanamuttamam̄;
Sikkheyya matimā poso,
Patthento hitamattano.
18. Alam̄ vāyamitum̄ sippe,
Attha-kāmena jantunā;
Kataṁ vijaññā vijjādi,
Vayo te mā upajjhagā.
19. Vijjam̄ sikkhe, care sīlam̄,
Dhīrena saha saṃvase;
Dhanācaye, kare kammaṁ,
Piyam̄ vācañca saṃvade.
20. Na tveva supitum̄ hoti,
Ratti nakkhatta-mālinī;
Paṭījaggitumevesā,
Ratti hoti vijānataṁ.
21. Uṭṭhāhatha nisīdatha,
Ko attho supitena vo;
Sādhu kho sippa-vijjhāhvā,
Vijjam̄ sikkhatha santataṁ.
22. Ārabbhatha sadā puttā,
Bahussutam̄ gavesitum̄;
Yasmā loke sippavantā,

Sabbā-disāsu pākaṭā.

- 23.** Sakyarūpam̄ pure santam̄,
Mayā sippam̄ na sikkhitam̄;
Kicchā vutti a-sippassa,
Iti pacchā nutappati.

- 24.** Lokattham̄ loka-kammantam̄,
Icchanto pariyesitum̄;
Niccameva vīriyañca,
Attham̄ mantañja cintaye.

- 25.** Dhanavā guṇavā loke,
Sabbā-disāya pākaṭo;
Sīlavā paññavā macco,
Sabba-lokehi pūjito.

- 26.** Sajīvati yaso yassa,
Kitti yassa sajīvati;
Yasa-kitti vihīnassa,
Jīvantopi matopamā.

- 27.** Saddhīdha vittam̄ purisassa setṭham̄,
Dhammo sucinño sukhamāvahāti;
Saccaṁ have sādutaram̄ rasānam̄,
Paññājīvīm̄ jīvitamāhu setṭhanti.

- 28.** Satimato sadā bhaddam̄,
Satimā sukhamedhati;
Satimato suve seyyo,
Verā ca parimuccati.

- 29.** Mā vo khaṇam̄ virādhetha,
Khaṇātītā hi socare;
Sadatthe vāyameyyātha,
Khaṇo vo paṭipādito.

- 30.** Yathicchitam̄ na pappoti,
A-phiyo nāvikonṇave;
Tathevāvīriyopettha,
Tasmārabheyya sāsanam̄.

- 31.** Vāyamethева puriso,
Yāva atthassa nippadā;
Nippħannasobhaṇo attho,
Khantā bhiyyo na vijjati.

- 32.** Sameva ñāṇa-vāyāme,
Sukhāvaho su-maṅgalō;
Ñunedhike tathā no hi,
Dvayena sādhu sampadā.

- 33.** Kāya-kammāni sijjhanti,
Vacī-kammāni vīriyam̄;
Na hi kiccāni cintāhi,

Kareyyāthīdha vāyamam.

- 34.** Paṭikacceva kareyya,
Taṇ jaññā hitamattano;
Na sākaṭikacintāya,
Mandā dhīro parakkame.
- 35.** Thirena sakā-kammaṇa,
Vaddhatiyeva sam phalam;
A-thirena alasena,
Kara-kammaṇ phalañca no.
- 36.** Āśisetheva puriso,
Na nibbindeyya pañḍito;
Passāmi voham attānam,
Yathā icchim tathā ahu.
- 37.** Aṇaṇo nātīnam hoti,
Devānam pitunañca so;
Karam purisa-kiccāni,
Na ca pacchānutappati.
- 38.** Hiyyoti hiyyati poso,
Karissāmi pareti yo;
Ajja kattabba kammaṇ sve,
So tato parihāyati.
- 39.** So a-ppamatto a-kuddho,
Tāta kiccāni kāraya;
Vāyāmassu sa-kiccesu,
Nālaso vindate sukham.
- 40.** Hīna-jaccopi ce hoti,
Uṭṭhātā dhitimā naro;
Ācāra-sīla-sampanno,
Nise aggīva bhāsatī.
- 41.** Yo pubbe karaṇīyāni,
Pacchā so kātumicchatī;
Varuṇakaṭṭhabhañjova,
Sa pacchā anutappati.
- 42.** Uṭṭhānakālamhi anuṭṭhahāno,
Yuvā balī ālasiyam upeto;
A-puṇṇasārīkappamano kusīto,
Paññāya maggam alaso na vindati.
- 43.** Dummedho puriso loke,
Kusīto hīna-vīriyo;
Appassuto anācāro,
Parihāyati vuḍḍhiyā.
- 44.** Appassutāyam puriso,
Balībaddova jīrati;
Maṁsāni tassa vadḍhanti,

Paññā tassa na vaḍḍhati.

45. Yassa manussa-bhūtassa,
Natthi bhogā ca sippakam;
Kimpahalam tassa mānussam,
Dvipādaṭṭho hi so migo.
46. Yo ca vassasatam jīve,
Kusīto hīna-vīriyo;
Ekāham jīvitam seyyo,
Vīriyārabhato daḷam.
47. Yo ca dhamma-vibhaṅgaññū,
Kāluṭhāyī a-tandito;
Anuṭṭhahati kālena,
Phalam tassa samijjhati.
48. A-caritvā brahmacariyam,
A-laddhā yobbane dhanam;
Jiṇṇakoñcāva jhāyanti,
Khīṇamaccheva pallale.
49. A-caritvā brahmacariyam,
A-laddhā yobbane dhanam;
Senti cāpātikhīṇāva,
Purāṇāni anutthunam.
50. Appakenāpi medhāvī,
Pābhātēna vicakkhaṇo;
Samuṭṭhāpeti attānam,
Aṇum aggimva sandhamam.
51. Vāyāmetheva puriso,
Na nibbindeyya paṇḍito;
Vāyāmassa phalam passa,
Bhuttā ambā anītiham.
52. Anuṭṭhaham a-vāyāmam,
Sukham yatrādhi gacchati;
Suvira tattha gacchāhi,
Mañca tattheva pāpaya.
53. Yatthālaso anuṭṭhātā,
Accantam sukhamedhati;
Suvira tattha gacchāhi,
Mañca ttattheva pāpaya.
54. Adhippāya-phalam loke,
Dhītimanttassa sijjhati;
Vīriyameva kattabbaṇam,
Etam buddhehi vanṇitaṇam.

Paññā-niddesa

55. Paññam pathamamesehi,

Paññā-balām bahuttamam;
Kula-putta balām paññā,
Kiṁhināma na sādhyati.

- 56.** Aneka-saṁsayucchedi,
Parokkhatthassa dassakam;
Sabbassa locanam sattham,
Yassa natthyandhameva so.

- 57.** Paññā sutam vinicchindi,
Kitti-siloka-vadḍhanī;
Paññāsahito naro idha,
Api sukhānivindati.

- 58.** Sabbaññubuddha-pacceka,
Catusacca-sutā iti;
Catu-buddhesu ekova,
Bahussuto naro bhave.

- 59.** Lekhacheko vācacheko,
Ganthacheko suvācako;
Vidhāyakacheko sūro,
Niddukkhova sakammani.

- 60.** Paññā hi setṭhā kusalā vadanti,
Nakkhatta-rājāriva tārakānam;
Sīlam siricāpi satañca dhammo,
Anvāyikā paññāvato bhavanti.

- 61.** Sevetha buddhe nipuṇe bahussutte,
Uggāhako ca paripucchako;
Suṇeyya sakkaccaṁ subhāsitāni,
Evaṁ karo paññavā hoti macco.

- 62.** Vayena yasa-pucchāhi,
Tiṭṭha-vāsenā yoniso;
Sākacchā snehasaṁsevā,
Patirūpa-vāsenaca.

- 63.** Etāni aṭṭhaṭhānāni,
Buddhi-visada-kāraṇā;
Yesam etāni sambhonti,
Tesam buddhi pabhijjati.

- 64.** Cattārome bhikkhave dhammā paññāvuddhiyā saṁvattanti. Katame cattāro.
Sappurisasaṁsevo saddhammasavanaṁ yoniso manasikārō dhammānudhamma-paṭipatti. Ime kho bhikkhave cattāro dhammā paññā-vuddhiyā saṁvattantī.

- 65.** Cakkhupasāda-sampanno,
Acchimantañca passati;
Andham kāṇam su-passantam,
Andho sabbam na passati.

- 66.** Passatti passo passantam,
A-passantañca passati;

A-passanto a-passantam,
Passantañca na passati.

67. Pākaṭam a-paṭicchannam,
Rūpam pasāda-cakkhunā;
Nāññam passatti sabbampi,
Tathato nāṇa-cakkhunā.
68. Sujanāsujanā sabbe,
Guṇenāpi vivekino;
Vivekam na samāyanti,
A-vivekījanantike.
69. Yo ca uppatitam attham,
Na khippamanubujjhati;
A-mittavasamanveti,
Pacchā ca anutappati.
70. Evañ mahiddhikā paññā,
Nipuṇā sādhucintinī;
Diṭṭhadhamma-hitatthāya,
Samparāya-sukhāya vā.
71. Tañ balānam balañ setṭha,
Agga paññābalam balañ;
Paññābalenupatthaddho,
Ettham vindati pañḍitto.
72. Yena nāṇena bujjhanti,
Ariyā kata-kiccatam;
Tañ nāṇa-ratanañ laddham,
Vāyāmetha jinorasā.
73. Paññāratanañmālassa,
Na ciram vattate bhavo;
Khippam dasseti amatañ,
Na ca so rocate bhave.
74. Pamādamanuyuñjanti,
Bālā dummedhino janā;
Appamādañca medhāvī,
Dhanam setṭhamva rakkhati.
75. Dhana-puñña-dhī-lābhena,
Kālam khiyyati pañḍito;
Kīlanena ca dummedho,
Niddāya kalahena vā.
76. Pamādañ appamādena,
Yadā nūdati pañḍito;
Paññāpāsāda-māruyha,
A-soko sokiniñ pajam,
Pabbataṭṭhova bhūmaṭṭhe,
Dhīro bāle avekkhati.

- 77.** Natti attasamā pemañ,
Natthi dhaññasamā dhanam;
Natthi paññāsamā ābhā,
Vuṭṭhi ve paramā sarā.
- 78.** Diṭṭhe dhamme ca yo attho,
Yo cattho samparāyiko;
Atthābhismayā dhīro,
Paññitoti pavuccati.
- 79.** Na tena paññito hoti,
Yāvatā bahu bhāsatī;
Khemī a-verī a-bhayo,
Paññitotti pavuccati.
- 80.** Yamhi saccañca dhammo ca,
A-himṣā samyamo damo;
Sa ve vantamalo dhīro,
Thero iti pavuccatti.
- 81.** Saka-guṇam saka-dosam,
Yo jānāti sapaññito;
Para-guṇam para-dosam,
Yo jānāti sapaññito.
- 82.** Sati-vīriya-paññāya,
Yo karoti iriyāpathe;
So paññito have bhave,
Ubhayattha-pariggaho.
- 83.** Kataññū vijjā-sampanno,
Jātimā dhanavā have;
So vicāraṇa-sīlo ca,
Niddukkho paññito bhave.

Sabbe kammassakā sattā,
Kammañ satte vibhajjati.
- 84.** Yo passati paccakkhatthañ,
Yo ca saṃsārattham tesu;
Pacchimova pūjanīyo,
Ubhayattha-sudiṭṭhattā.
- 85.** Appena anavajjena,
Santuṭṭho sulabhena ca;
Mattaññū subharo hutvā,
Careyya paññito naro.
- 86.** Attānameva pathamañ,
Patirūpe nivesaye;
Athaññamanusāseyya,
Na kilisseyya paññito.
- 87.** Uttama-parisāya ve,
Uttamañ vācamuttamo;

Bhaṇeyyākhepa-vitthāram,
Sā anagghyā lokattaye.

- 88.** Paññitassa subhāsittam,
Paññitova sujāniyā;
Dummedho tam na jānāti,
Dhīro dhīram mamāyati.
- 89.** Yena kenaci vaṇṇena,
Paro labhati rūppanam;
Attho vācāya ce hoti,
Taṇ na bhāseyya paññito.
- 90.** Bhuñjanattham kathanattham,
Mukham hotītti no vade;
Yaṇvā taṇvā mukhāruṇham,
Vacanam paññito naro.
- 91.** Para-sattitto sa-sattim,
Dujjāno hi naro mite;
Ce jāne saka-sattimca,
Kā kathā para-sattiyā.
- 92.** Katta-guṇam paresam yo,
Paṭikaroti paññito;
Jānāti so ācikkhati,
Na bālo guṇa-māmako.
- 93.** Pabhūtam neva kātabbam,
Bhavissam neva cintaye;
Vattamānena kālena,
Vicaranti vicakkhaṇā.
- 94.** Dhammesu sati icchitā,
Rasesu loṇamicchitam;
Rāja-kiccesu amaccam,
Sabba-thānesu paññitam.
- 95.** Khattiyo settho jane tasmiṃ,
Ye gottapaṭisārino;
Vijjā-caraṇa-sampanno,
So settho deva-mānuse.
- 96.** Sambuddho dvipadam settho,
Ājānīyo catuppadam;
Sussusā setthā bhariyānam,
Yo ca puttānamassavo.
- 97.** Sātthako ca a-sammoho,
Sappāyo gocaro tathā;
Cattārimāni sikkheyum,
Sampajaññābhivadḍhakā.
- 98.** Paññañca kho a-sussusam,
Na koci adhigacchati;

Bahussutam anāgamma,
Dhammaṭṭham a-vinibbhajam.

- 99.** Adhippāyo sudubbodho,
Yasmā vijjati pāliyam;
Tasmā upatṭhahaṁ gaṇhe,
Garum garumataṁ vidū.

Cāritta-niddesa

- 100.** Attā hi attano nātho,
Ko hi nātho paro siyā;
Attanā hi sudantena,
Nātham labhati dullabham.
- 101.** Attānañce piyam jaññā,
Rakkheyya nam surakkhitam;
Tiññamaññataram yāmam,
Pañjaggeyya pañđito.
- 102.** Attanā kurute lakkhim,
A-lakkhim kurutettanā;
Na hi lakkhim a-lakkhim vā,
Añño aññassa kārako.
- 103.** Na pīlitā atta-dukkhena dhīrā,
Sukhapphalam kammam pariccajanti;
Sammohitavāpi sukhena mattā,
Na pāpa-kammañca samācaranti.
- 104.** Yo neva nindam nappasamsam,
Ādiyati garahaṁ nopi pūjam;
Sirīca lakkhīca apeti tamhā,
Āpo suvutthīva yathā thalamhā.
- 105.** Sādhu dhammaruci rājā,
Sādhu paññānavā naro;
Sādhu mittānama-ddubbho,
Pāpassa a-karam sukham.
- 106.** Kalyāṇakārī kalyāṇam,
Pāpakārī ca pāpakan;
Yādisam vapatte bījam,
Tādisam vahate phalam.
- 107.** Jīvam paññāya rakkheyya,
Dhanam kammena rakkhaye;
Evan hyarogo sukhito,
Porāṇaka-vaco idam.
- 108.** Anupubbena medhāvī,
Thokam thokaṁ khaṇe khaṇe;
Kammāro rajatasseva,
Niddame malamattano.

- 109.** Vācānurakkhī manasā susamvuto,
Kāyena ca nākusalam̄ kayirā;
Etetayo kammapathevisodhaye,
Ārādhaye maggamisi-ppaveditam̄.
- 110.** A-sante nopaseveyya,
Sante seveyya paṇḍito;
A-santo nirayam̄ yanti,
Santo pāpenti suggatim̄.
- 111.** A-karontopi ce pāpam̄,
Karontam̄ mupasevati;
Saṅkiyo hoti pāpasmim̄,
A-vanṇo cassa rūhati.
- 112.** Saṅghāgato aniṭṭhehi,
Ambopi madhurapphalo;
Tittapubbova pā eva,
Manusso tu sa-jīvako.
- 113.** Nihīna-sevito poso,
Nihīyati ca sabbadā;
Kadāci na ca hāyetha,
Tulyasevīpi attanā.
- 114.** Vaṇṇa-gandha-rasopeto,
Amboyam̄ ahuvā pure;
Tameva pūjam̄ labhamāno;
Kenambo kaṭukapphalo.
- 115.** Pucimanda-parivāro,
Ambo te dadhīvāhana;
Mūlam̄ mūlena saṃsaṭṭham̄,
Sākhā sākhaṇi nisevare;
Asātta-sannivāsenā,
Tenambo kaṭukapphalo.
- 116.** Pāmokkha-bhajanam̄ khippam̄,
Attha-kāmo su-vuḍḍhiyam̄;
Bhaje uttari attanā,
Tasmā udeti paṇḍito.
- 117.** Kāco kañcana-saṃsaggā,
Dhatte māra-katim̄ jutim̄;
Tathā saṃsannidhānenā,
Mūlho yāti pavīṇataṁ.
- 118.** Kīṭopi sumano-sangā,
Ārohati satam̄ siro;
Asmāpi yāti devatvam̄,
Mahabbhi suppatitthito.
- 119.** Sabbhireva samāsetha,
Sabbhi kubbetha sandhavam̄;
Satam̄ saddhammamaññāya,
Paññam̄ labhati nāññato.

- 120.** Sabbhireva samāsetha,
 Sabbhi kubbetha sandhavam;
 Satam saddhammamaññaya,
 Sabba-dukkhā pamuccatti.
- 121.** Sakimdeva kulaputta,
 Sabbhi hoti samāgamo;
 Sā nam saṅgati pāleti,
 Nāsabbhi bahu saṅgamo.
- 122.** Seyyo a-mitto medhāvī,
 Yañce bālānukampako.
- 123.** Sīlavantam paññavantam,
 Divā nissaya-dāyakam;
 Bahussutam gavesanto,
 Bhajeyya attha-māmako.
- 124.** Pāpa-mitte vivajjetvā,
 Bhajeyyuttama-puggalam;
 Ovāde cassa tiṭṭheyya,
 Patthento a-calām sukham.
- 125.** Na bhaje pāpake mitte,
 Na bhaje purisādhame;
 Bhajetha mittte kalyāne,
 Bhajetha purisuttame.
- 126.** Anavajjaṁ mukhamboja,
 Manavajjā ca bhāratī;
 Alaṅkatāva sobhante,
 Kiṁsu te niralāṅkatā.
- 127.** Na hi vanṇena sampannā,
 Mañjukā piya-dassinā;
 Kharā vācā piyā hoti,
 Asmiṁ loke paramhi ca.
- 128.** Nanu passasimam kālīm,
 Dubbaṇṇam tilakāhatam;
 Kolilam sanha-vācena,
 Bahūnam pāṇinam piyam.
- 129.** Tasmā sakhila-vācāya,
 Manta-bhāṇī anuddhato;
 Attham dhammañca dīpeti,
 Madhuram tassa bhāsitam.
- 130.** Tameva vācam bhāseyya,
 Yā sattānam na tāpaye;
 Pare ca na vihimseyya,
 Sā ve vācā subhāsitā.
- 131.** Piyam vācamva bhāseyya,
 Yā vācā paṭinanditā;
 Yam anādāya pāpāni;

Paresam bhāsate piyam.

132. Saccam ve amatā vācā,
Esa dhammo sanantano;
Sacce atthe ca dhamme ca,
Āhu santo patitthitā.
133. Subhāsitañca dhammañca,
Piyañca saccameva ca;
Catu-añgehi sampannam,
Vācam bhāseyya pañđito.
134. Manāpameva bhāseyya,
Nāmanāpam kudācanam;
Manāpam bhāsamānassa,
Siddham piyosadham bhave.
135. Yam vadeyya tam kareyya,
Yam na vade na tam kare;
A-karontam bhāsamānam,
Parijānanti pañđitā.
136. Rahovādañ na bhāseyya,
Na sammukhā khīñam bhañe;
A-taramānova bhañeyya,
Taramānova no bhañe.
137. Māvoca pharusam kiñci,
Vuttā pañivadeyyum tam;
Dukkhā hi sārambhakathā,
Pañidañdā phuseyyum tam.
138. Saka-yuttam kare kammañ,
Saka-yuttam vacim bhañe;
A-yuttake dhanam nañham,
A-yutte jīvitam khaye.
139. Ye vuḍḍhamapacāyanti,
Narā dhammassa dhakāvidā;
Diñthe dhammeva pāsam̄sā,
Samparāye ca suggatim.
140. Porī-katham-va bhāseyya,
Yuttā kathā hi pūrino;
Bhāti-mattañca bhātāti,
Pitu-mattam pitā iti.
141. Dānañca piya-vajjañca,
Attha-cariyā ca yā idha;
Samānattatā dhammesa,
Tattha tattha yathārahām.
142. Sakim vadanti rājāno,
Sakim samanā-brāhmañā;
Sakimva purisā loke,

Esadhammo sanantano.

143. Eka-vācamva dvevācam,
Bhaṇeyya anukampako;
Taduttari na bhāseyya,
Dāsovavyassa santike.

144. Tasseva tena pāpiyo,
Yo kuddham paṭikujjhatti;
Kuddham a-paṭikujjhanto,
Saṅgāmaṁ jeti dujjayam.

145. Ubhinnamattham carati,
Attano ca parassa ca;
Param saṅkupitam ñatvā,
Yo sato upasammati.

Attānam rakkhanto param rakkhati,
Param rakkhanto attānam rakkhati.

146. Sīla-samādhi-paññānam,
Khantī padhāna-kāraṇam;
Sabbepi kusalā dhammā,
Khantyāyattāva vadḍhare.

147. Khamā-khagga-karetassa,
Dujjano kiñ karissati;
A-tiñ patito vahni,
Sayamevūpasammati.

148. Sussusā savanāñceva,
Gahaṇam dhāraṇam tathā;
Uhāpohatthaviññāṇam,
Tatva-ññāṇañcadhīguṇam.

149. Yassete caturo dhammā,
Atthi posesu paññita;
Saccaṁ dhammo dhīti cāgo,
Diṭṭham so ativattati.

150. Vejjo purohito mantī,
Vedaññotra catutthako;
Pabhāta-kāle daṭṭhabbā,
Niccaṁ sva-sīrimicchatā.

151. Mittānam santikam gacche,
Kāle na rattiyaṁ kisam;
Ce bahum bhijje cinitvā,
Taṁ mittesu samākare.

152. Na paresam vilomāni,
Na paresam katākataṁ;
Attanova avekkheyya,
Katāni a-katāni ca.

- 153.** Desa-jāti-pubbe-carā,
Anu-carā jano kare;
Paresam̄ vedhakam̄ māyam̄,
Tam̄ jānitvā sakham̄ kare.
- 154.** Parittam̄ dārumāruyha,
Yathā sīde mahaṇṇave;
Evaṁ kusītamāgamma,
Sādhu-jīvīpi sīdati;
Tasmā tam̄ parivajjeyya,
Kusītam̄ hīna-vīriyam̄.
- 155.** Alasañca pamādo ca,
Anuṭṭhānam̄ a-samȳamo;
Niddā tandi ca te chidde,
Sabbaso tam̄ vivajjaye.
- 156.** Cajeyya dummittam̄ bālam̄,
Āsīvisam̄va māṇavo;
Bhañjeyya pāpakaṁ kammam̄,
Nañgāraṁva kuñjaro.
- 157.** Na hi aññañña-cittānam̄,
Itthīnam̄ purisāna vā;
Nānāvīkatvā saṁsaggam̄,
Tādisam̄ pica nāsmase.
- 158.** Nāsmase kata-pāpamhi,
Nāsmase alika-vādine;
Nāsmate attatthapaññamhi,
Atta-santepi nāsmate.
- 159.** Ghatāsanam̄ kuñjaram̄ kañha-sappam̄,
Muddhā-bhisittam̄ pamadā ca sabbā;
Ete naro niccasato bhajetha,
Tesam̄ have dubbidū sabba-bhāvo.
- 160.** Itthīnam̄ dujjanāna-ñca,
Vissāso no-pa pajjate;
Vise singimhi nadiyam̄,
Roge rāja-kulamhi ca.
- 161.** Itthi-dhutto surā-dhutto,
Akkha-dhutto ca yo naro;
Laddham̄ laddham̄ vināseti,
Tam̄ parābhavato mukham̄.
- 162.** Pāpa-mitto pāpa-sakho,
Pāpa-ācāra gocaro;
Asmā lokā paramhā ca,
Ubhayā dhamṣate naro.
- 163.** Maccherena yasam̄ hatam̄,
Kuppanena guṇo hato;
Kūṭena nassate saccam̄,
Khuddena dhamma-rakkhanam̄.

164. Akkha-devī dhanāni ca,
Vināso hoti āpadā;
Thiti hatā pamādo ca,
Dvijam bhikkhuñca nassati.

165. Pesuññena kulam̄ hatam̄,
Mānena hitamattano;
Duccaritena mānuso,
Daliddāyādaro hato.

166. A-mānanā yattha siyā,
Santānañpi vimānanā;
Hīna-sammānanāvāpi,
Na tattha vasatim̄ vase.

167. Yatthālaso ca dakkho ca,
Sūro bhīru ca pūjiyā;
Na tattha santo vasanti,
A-visesa-kare nare.

168. No ce assa sakā-buddhi,
Vinayo vā su-sikkhito;
Vane andha-mahiñsova,
Careyya bahuko jano.

169. Phalam̄ ve kadaliñ hanti,
Phalam̄ veñum̄ phalam̄ nañlam̄;
Sakkāro kā-purisam̄ hanti,
Gabbho assatarim̄ yathā.

170. Vajjañca vajjato ñatvā,
A-vajjañca a-vajjato;
Sammādiñthi-samādānā,
Sattā gacchantti suggatim̄.

Gharāvāsa-niddesa

171. Dukkham̄ gahabbatam̄ sādhu,
Sañvibhajjañca bhojanam̄;
A-hāso attha-lobhesu,
Attha-byāpatti abyatho.

172. Yodha sītañca uñhañca,
Tiñā bhiyyo na maññati;
Karam̄ purisa-kiccāni,
So sukhā na vihāyati.

173. Pañđito sīla-sampanno,
Sañhā ca pañibhānavā;
Nivāta-vutti atthaddho,
Tādiso labhate yasam̄.

174. Utthānako analaso,
Āpadāsu na vedhati;
Acchinnavutti medhāvī,

Tādiso labhate yasam̄.

- 175.** Sangāhako mitta-karo,
Vadaññū vītta-maccharo;
Netā vi-netā anu-netā,
Tādiso labhate yasam̄.
- 176.** Uṭṭhānavako satīmato,
Suci-kammassa nisammakārino;
Saññatassa dhamma-jīvino,
A-pnamattassa yasobhi-vadḍhati.
- 177.** Dveva tāta padākāni,
Yattha sabbam̄ patiṭṭhitam̄;
A-laddhassa ca yo lābho,
Laddhassa anurakkhaṇā.
- 178.** Catudhā vibhaje bhoge,
Paṇḍito gharamāvasam̄;
Ekena bhogam̄ bhuñjeyya,
Dvīhi kammam̄ payojaye;
Catutthañca nidhāpeyya,
Āpadāsu bhavissati.
- 179.** Añjanānam̄ khayam̄ disvā,
Upacikānañca ācayam̄;
Madhūnañca samāhāram̄,
Paṇḍitto gharamāvase.
- 180.** Vibhavam̄ rakkhato laddham̄,
Parihāni na vijjati;
Ārakkhamhi a-santamhi,
Laddham̄ laddham̄ vinassati.
- 181.** Paññā natthi dhanañ natthi,
Yassa loke na vindati;
Putta-dārā na pīyanti,
Tassa mittam̄ sukhāvaham̄.
- 182.** Cattāro ca veditabbā,
Mittā ceva suhadā ca;
Upakāro suhadopi,
Samāna-sukha-dukkho ca;
Atthakkhāyīnukampako,
Tathā mitto veditabbo.
- 183.** Bhogā naṭṭhena jiṇṇena,
A-mitenā ca bhojane;
Na tiṭṭhanti ciram̄ disvā,
Tam̄ paṇḍito ghare vase.
- 184.** Ati-sītam̄ ati-uṇham̄,
Ati-sāyamidam̄ ahu;
Iti vissaṭṭha-kammantte,
Atthā accentī māṇave.

- 185.** Na divā suppa-sīlena,
Rattinaṭṭhānadessinā;
Niccaṁ mattena soṇḍena,
Sakkā āvasitum̄ gharam̄.
- 186.** Hananti bhogā dummedham̄,
No ce pāra-gavesino;
Bhoga-taṇhāya dummedho,
Hanti aññeva attanam̄.
- 187.** Dujjīvitamajīvimbhā,
Yesam̄ no na dadāmase;
Vijjamānesu bhogesu,
Dīpam̄ nā kamha mattano.
- 188.** Saṭṭhi-vassa-sahassāni,
Paripuṇṇāni sabbaso;
Niraye paccamānānam̄,
Kadā anto bhavissati.
- 189.** Natthi anto kuto anto,
Na anto patidissati;
Tadā hi pakataṁ pāpam̄,
Mama tuyhañce mārisā;
- 190.** Soham̄ nūna ito gantā,
Yoni laddhāna mānusam̄;
Vadaññū sīla-sampanno,
Kāhāmi kusalam̄ bahum̄.
- 191.** Mā gjijhe paccaye macco,
Bahu-dosā hi paccayā;
Caranto paccayeñāyā,
Ubhayatthāpi vadḍhati.
- 192.** A-laddhā vittam̄ tappati,
Pubbe a-samudānitam̄;
Na pubbe dhanamesissam̄,
Iti pacchānutappati.
- 193.** Kūṭavedī pure āsim̄,
Pisuṇo piṭṭhi-maṇsiko;
Caṇḍo ca pharuso cāpi,
Iti pacchānutappati.
- 194.** Pāṇātipātī pure āsim̄,
Luddo cāpi anariyo;
Bhūtānam̄ nānukampiyam̄,
Iti pacchānutappati.
- 195.** Bahūsu vata santīsu,
Anāpādāsu ithisū;
Para-dāram̄ asevissam̄,
Iti pacchānutappati.

196. Bahumhi tava santamhi,
Anna-pāne upaṭṭhite;
Na pubbe adadaṁ dānam,
Iti pacchānutappati.

197. Mātaram pitarañcāpi,
Jiṇṇakam gata-yobbanam;
Pahu santo na posissam,
Iti pacchānukappati.

198. Ācariyamanusatthāram,
Sabba-kāma-rasāharam;
Pitaram atimaññissam,
Iti pacchānutappati.

199. Samaṇe brāhmaṇe cāpi,
Sīlavante bahussute;
Na pubbe payirupāsissam,
Iti pacchānutappati.

200. Sādhu hoti tapo ciṇṇo,
Santo ca payirupāsito;
Na pubbeva tapociṇṇo,
Iti pacchānutappati.

201. Yo ca etāni ṭhānāni,
Yoniso patipajjati;
Karam purisa-kiccāni,
Sa pacchā nānutappati.

202. Na sādhāraṇa-dārassa,
Na bhuñje sādhumekako;
Na seve lokāyatikam,
Netam paññaya vadḍhanam.

203. Sīlavā vatta-sampanno,
A-ppamatto vicakkhaṇo;
Nivātta-vutti athaddho,
Surato sakrito mudu.

204. Saṅgahetā ca mittānam,
Saṃvibhāgī vīdhānavā;
Tappeyya anna-pānena,
Sadā samaṇa-brāhmaṇe.

205. Dhamma-kāmo sutā-dhāro,
Bhaveyya paripucchako;
Sakkaccaṁ payirupāseyya,
Sīlavante bahussutte.

206. Gharamāvasamānassa,
Gahaṭṭhassa sakam gharām;
Khemā vutti siyā evam,
Evam nu assa saṅgaho.

207. A-byapajjo siyā evam,
Sacca-vādī ca māṇavo;
Asmā lokā param lokam,
Evaṁ pecca na socati.

208. Sukhā matteyyatā loke,
Atho petteyyatā sukhā;
Sukhā sāmaññatā loke,
Atho brahmaññatā sukhā.

209. Pathavī veļukam pattaṁ,
Cakkavālam sucippalam;
Sineru vammiko khuddo,
Samuddo pātiko yathā.

210. Brahmāti mātā-pitaro,
Pubbācariyāti vuccare;
Āhuneyyā ca puttānam,
Pajānamanukampakā.

211. Tasmā hi ne namaseyya,
Sakkareyya ca pañḍito;
Annena atho pānena,
Vatthena sayanena ca.

Sādhujana-niddesa

212. Kāya-kammam suci tesam,
Vācā-kammam anāvilam;
Mano-kammam suci-suddham,
Tādisā sujanā narā.

213. Seṭṭha-vittam sutam paññā,
Saddhanam sattadhā hotti;
Saddhā sīlam sutam cāgo,
Paññā ceva hirottappam.

214. Saddhammāpi ca satteva,
Saddhā hirī ca ottappam;
Bāhussaccam dhiro ceva,
Sati paññā ca iccevam.

215. Hirī-ottappa-sampannā,
Suktka-dhamma-samāhitā;
Santo sappurisā loke,
Deva-dhammāti vuccare.

216. Saddho hirimā ottappī,
Vīro pañño sa-gāravo;
Bhabbo āpajjitum buddhim,
Virūḍhiñca vipullataṁ.

217. Yo ve kataññū kata-vedi dhīro,
Kalyāṇa-mitto dalhaa-bhatto ca hoti;
Dukkhittassa sakkaccam karoti kiccam,

Tathāvidham sappurisaṁ vadanti.

- 218.** Mātā-petti-bharam jantum,
Kule jeṭṭhāpacāyinam;
Sañham sakhlila-sambhāsaṁ,
Pesuṇeyappahāyinam.
- 219.** Macchera-vinaye yuttaṁ,
Saccam̄ kodhābhītum naram;
Taṁ ve devā tāvatiṁsā,
Āhu sappuriso iti.
- 220.** A-ppamādena maghavā,
Devānam setṭhataṁ gato;
A-ppamādaṁ pasam̄santi,
Pamādo garahito sadā.
- 221.** Dānam sīlam̄ pariccāgam̄,
Ājjavam̄ maddavaṁ tapaṁ;
A-kodham̄ a-vihim̄sañca,
Khantīca a-virodhanam̄.
- 222.** Iccete kusale dhamme,
Thite passāmi attani;
Tato me jāyate pīti,
Somanassañcanappakam̄.
- 223.** Nanu teyeva santā no,
Sāgarā na kulācalā;
Manam̄pi mariyādaṁ ye,
Saṁvat̄tepi jahanti no.
- 224.** Na puppha-gandho paṭivātameti,
Na candanam̄ taggara mallikā vā;
Satañca gandho paṭivātameti,
Sabbā disā sappuriso pavāyati.
- 225.** Tepi loka-hitā sattā,
Sūriyo candimā api;
Attham̄ passa gamissanti,
Niyamo kena laṅghate.
- 226.** Satthā deva-manussānam̄,
Vasī sopi munissaro;
Gatova nibbutiṁ sabbe,
Saṅkhārā na hi sassatā.
- 227.** Kareyya kusalaṁ sabbam̄,
Sivam̄ nibbānamāvaham̄;
Sareyyaa a-niccam̄ khandham̄,
Nibbidā-ñāṇa-gocaram̄.
- 228.** Yātānuyāyī ca bhavāhi māṇava,
Allañca pāṇīm̄ parivajjayassu;
Mā cassu mittesu kadāci dubbhi,

Mā ca vasam a-satīnam gaccha.

- 229.** A-sandhavam nāpi ca diṭṭha-pubbam,
Yo āsanenāpi nimantayeyya;
Tasseva attham puriso kareyya,
Yātānuyāyītitamāhupanḍitā.
- 230.** Yassekarattipi ghare vaseyya,
Yatthanna-pānam puriso labheyya;
Na tassa pāpam manasāpi cinteyya,
A-dubbha-pāṇi dahate mitta-dubbho.

Tatiya sādhunara

- 231.** Yassa rukkhassa chāyāya,
Nisīdeyya sayeyya vā;
Na tassa sākham bhañjeyya,
Mitta-dubbho hi pāpako.

Catuttha sādhunara

- 232.** Puṇṇampi ce maṇi pathavim dhanena,
Dajjithiyā puriso sammatāya;
Saddhā khaṇam atimaññeyya tampi,
Tāsam vasam a-satīnam na gacche.
- 233.** Evaṇi kho yātam anuyāyī hoti,
Allañca pāṇiṃ dahate punevam;
A-satī ca sā so pana mittam-dubbho,
So dharmiko hohi jahassu a-dhammam.

Kāyakhamanīya-niddesa

- 234.** Abhivādana-sīlissa,
Niccam vuḍḍhāpacāyino;
Cattāro dhammā vaḍḍhanti,
Āyu vano sukham balam.
- 235.** Pañcime bhikkhave dhammā āyussā, katame pañca. Sappāya-kārī hoti. Sappāyeca mattam jānāti. Pariṇattabhojī ca hoti. Kāla-cārī ca, brahma-cārīca. Ime kho bhikkhave pañca dhammā āyussāti.
- 236.** Pañcime bhikkhave dhammā āyussā, katame pañca. Sappāya-kārī hoti. Sappāyeca mattam jānāti. Pariṇatabhojīcahoti. Sīlavāca, kalyāṇa mittoca. Ime kho bhikkhave pañca dhammā āyussāti.
- 237.** Pañca-sīlam samādāya,
Samam katvā dine dine;
Satimā paññavā hutvā,
Care sabbiriyāpathe.
- 238.** Pañcime bhikkhave caṅkame ānisamsā, katame pañca, addhānakhamo hoti. Padhānakhamo hoti. Appābādho hoti. Asitampītaṅkhāyitamsāyitam sammā pariṇāmam gacchati. Caṅkamādhigato samādhi ciraṭhitiko hoti. Imekho bhikkhave pañca caṅkame āni samsāti.

- 239.** Parissāvana-dānañca,
Āvāsa-dānameva ca;
Gilāna-vatthu-dānañca,
Dātabbam̄ manujādhipa.
- 240.** Kātabbam̄ jiṇṇakāvāsam̄,
Paṭisaṅkharaṇam̄ tathā;
Pañca-sīla-samādānam̄,
Katvā tam̄ sādhu-rakkhitam̄;
Uposathopavāso ca,
Kātabboposathe iti.
- 241.** Ati-bhottā roga-mūlam̄,
Āyukkhayam̄ karoti ve;
Tasmā tam̄ ati-bhuttiṇva,
Parihareyya paṇḍito.
- 242.** A-jinñe bhojanam̄ visam̄,
Dulladdhe a-vicārake;
Jiṇñe su-laddhe vicāre,
Na vajjam̄ sabba-bhojanam̄.
- 243.** Cattāro pañca ālope,
Ābhutvā udakaṇ pive;
Alam̄ phāsu-vihārāya;
Pahitattassa bhikkhuno.
- 244.** Manujassa sadā satimato,
Mattaṇ jānato laddha-bhojanam̄;
Tanukassa bhavanti vedanā,
Sanikaṇ jīrati āyu pālayam̄.
- 245.** Garūnaṇ adḍha-sohiccam̄,
Lahūnaṇ nāti-kittiyā;
Mattā-pamāṇam̄ niddittham̄,
Sukham̄ jīrati tāvatā.
- 246.** Toyābhāve pipāsattā,
Khaṇā pāṇehi muccate;
Tasmā sabbāsuvatthāsu,
Deyyaṇ vārim̄ pipāsaye.
- 247.** Sītodakam̄ payo khuddam̄,
Ghatamekekaso dviso;
Tisso samaggamatha vā,
Page pitam̄ yuvattadam̄.
- 248.** Annaṇ brahmā rase viṇhu,
Bhutte ceva mahesaro;
Evaṇ ñatvātu yo bhuñje,
Anna-dosam̄ na limpate.
- 249.** Kattikassantimo bhāgo,
Yam̄ cādo miga-māsa jo;
Tāvubho yama-dāṭhākhyo,
Laghvāhārova jīvati.

250. Satthānukula-cariyā,
Cittāññāvasavattinā;
Buddhi-rakkhilitatthena,
Paripuṇṇam rasāyanam.

250. A-jātiyā a-jātānam,
Jātānam vinivattiyā;
Rogānam yo vidhi diṭṭho,
Taṁ sukhathī samācare.

252. Ārogyam paramā lābhā,
Santuṭṭhi paramam dhanam;
Vissāsā paramā ñāti,
Nibbānam paramam sukham.

Pakiṇṇaka-niddesa

253. Kumudam ko pabodhayi,
Nātho ravindu paṇḍito;
Kamalam ko kumudam ko,
Narapaṇam ko pabodhayi.

254. Cittena niyyati loko,
Cittena parikassati;
Cittassa eka-dhammassa,
Sabbeva vasamanvagū.

255. Samāno rājānurājā,
Senāpati mahā-matto;
Dhammaṭṭho paṇḍito disvā,
Paccakkhattham na kāriyā.

256. Dīpo nava-disam tejo,
Na heṭṭhā ca tathā sakam;
Para-vajjam vidū passe,
Saka-vajjampi passatu.

257. Sa-phalam paṇḍito loke,
Sa-kāraṇam vacam bhaṇe;
A-kāraṇamphalam bālo,
Idam ubhaya-lakkhaṇam.

258. Tassa vācāya jāneyya,
Kuṭīlam bāla-paṇḍitam;
Vācā-rūpam mittam kare,
Vācā-rūpam dhuvaṇ jahe.

259. Duccintitassa cintā ca,
Dubbhāsitassa bhāsanā;
Dukkammasa katañcāti,
Etam bālassa lakkhaṇam.

260. Su-cintitassa cintā ca,
Su-bhāsitassa bhāsanā;
Su-kammassa katañcāti,

Etaṁ dhīrassa lakkhaṇam.

- 261.** A-nayaṁ nayati dummedho,
A-dhurāyaṁ ni-yuñjati;
Dunnayo seyyaso hoti,
Sammā vutto pakuppati;
Vinayaṁ so na jānāti,
Sādhu tassa a-dassanam.
- 262.** Nayam nayati medhāvī,
A-dhurāyaṁ na yuñjati;
Su-nayo seyyaso hoti,
Sammā vutto na kuppati;
Vinayaṁ so pajānāti,
Sādhu tena samāgamo.
- 263.** A-nāyakā vinassanti,
Nassanti bahu-nāyakā;
Thī-nāyakā vinassanti,
Nassanti susu-nāyakā.
- 264.** Jeṭṭho kammesu nīcānam,
Jānamjānamva ācare;
A-jānevam kare jānam,
Nīco eti bhayaṁ piyam.
- 265.** Kammaṁ dujjana-sāruppaṁ,
Dudhā sujana-sāruppam;
Dujjanaṁ tesu dukkamme,
Su-kamme sujanam icche.
- 266.** Paṇḍito verī bālo ca,
Dujjayo bāla-verito;
Paṇḍitam-verī pamādena,
Na tam jayo hi sabbadā.
- 267.** Guyhassa hi guyhameva sādhu,
Na hi guyhassa pasatthamāvi-kammaṁ;
A-nipphannatāya saheyya dhīro,
Nipphannatthova yathā-sukham bhaṇeyya.
- 268.** Guyhamattham na vivareyya,
Rakkheyya nam yathā nidhim;
Na hī pātukato sādhu,
Guyho attho pajānatā.
- 269.** Thiyā guyham na samseyya,
A-mittassa ca paṇḍito;
Yo cāmisena saṁhīro,
Hadaya-ttheno ca yo naro.
- 270.** Vivicca bhāseyya divā rahassam,
Rattim giram nāti-velam pamuñce;
Upassutikā hi suṇanti mantam,
Tasmā hi manto khippamupeti bhedam.

- 271.** Na pakāsatī guyhaṁ yo,
So guyhaṁ paṭiguyhati;
Bhayesu na jahe kicce,
Su-mittonucaro bhave.
- 272.** Karoti dukkaram sādhum,
Ujuṇḍ khamati dukkhamāṇ;
Duddadāṇ sāmāṇ dadāti,
Yo su-mitto have bhave.
- 273.** Piya-vācā sadā mitto,
Piya-vatthuṇ na yācanā;
Icchāgatena dānena,
Su-dalho su-ppiyo have;
Tadaṅgato ca hīnena,
A-ppiyo bhijjano bhave.
- 274.** Dehīti yācane hirī,
Siri ca kāya-devatā;
Palāyanti sircchito,
Na yāce para-santakam.
- 275.** Svāno laddhāna nimmamṣaṇ,
Aṭṭhim tuṭṭho pamodati;
Sakantikam migam sīho,
Hitvā hatthimnudhāvati.
- 276.** Evaṇ chandānurūpena,
Jano āsīsate phalaṇ;
Mahā chandā mahantamva,
Hīnamva hīna-chandakā.
- 277.** Nānā-chandā mahārāja,
Ekāgāre vasāmase;
Aham gāma-varaṇ icche,
Brāhmaṇī ca gavaṇ satam.
- 278.** Putto ca ājañña-rathaṇ,
Kañña ca mani-kuṇḍalam;
Yā cesā puṇṇakā jammī,
Ujukkhalaṇḍbhi-kaṇkhati.
- 279.** Thānam mitte dhane kamme,
Satussāhe su-labbhitam;
Taṇ daļhaṇ dukkaram kare,
Pañña-sati-samādhinā.
- 280.** Bhessajje vihite suddha,
Buddhādi-ratanattaye;
Pasādamācare niccaṇ,
Sajjane sa-guṇepi ca.
- 281.** Rājā rāṭṭhena dhātuso,
Bālo pāpehi dummano,
Alaṅkārena ithīpi,
Kāmehi ca na tappati.

282. Appiccho ca dhutaṅgena,
Āraddho vīriyena hi;
Visārado parisāya,
Pariccāgena dāyako;
Savanena su-dhammampi,
Na tappatива pañđito.

283. Jeṭṭhassa sitam hasitam,
Maijhassa madhurassaram;
Loke aṃsa-siro-kampam,
Jammassa apa-hassitam;
Etesam ati-hassitam,
Hāso hoti yathākkamam.

284. Natthi duṭṭhe nayo atthi,
Na dhammo na su-bhāsitam;
Nikkamam duṭṭhe yuñjeyya,
So hi sabbhiṃ na rañjati.

285. Dullabham pakatiṃ vācam,
Dullabho khemako suto;
Dullabhā sadisī jāyā,
Dullabho sa-jano piyo.

286. Dhajo rathassa paññānam,
Dhūmo paññānamaggino;
Rājā ratṭhassa paññānam,
Bhattā paññānamitthiyā.

287. Dunnāriyā kulaṃ suddham,
Putto nassati lālanā;
Samiddhi a-nayā bandhu,
Pavāsā madanā hirī.

288. Mātā pitā ca puttānam,
Novāde buhu-sāsannam;
Pañđitā mātarō appam,
Vadeyyum vajja-dīpanam.

289. Lālāye pañcha-vassāni,
Dasa-vassāni tālāye;
Patte tu sołase vasse,
Puttam mittamvadācare.

290. Lālane dhītaram dosā,
Pālane bahavo guṇā;
Dhītuyā kiriyam niccam,
Passantu suṭṭhu mātarō.

Iti pakiṇṇaka-niddeso nāma

Sattamā paricchedo.

Sīla-niddesa

291. Pamādaññ bhayato disvā,
A-pamādañca khemato;
Bhāvetha aṭṭhaṅgikam̄ maggam̄,
Esā buddhānusāsanī.

292. Hīnena brahma-cariyena,
Khattiye upapajjati;
Majjhimena ca devattam̄,
Uttamena vi-sujhati.

Ka. Nagare bandhumatiyā,
Bandhumā nāma khattiyo;
Divase puṇṇamāya so,
Upagacchi uposatham̄.

Kha. Aham̄ tena samayena,
Gumbha-dāsī aham̄ tahiṁ;
Disvā sa-rājakam̄ senam̄,
Evāham̄ cintayiṁ tadā.

Ga. Rājāpi rajjam̄ chāṭṭetvā,
Upagacchi uposatham̄;
Sa-phalam̄ nūna tam̄ kammam̄,
Jana-kāyo pamodito.

Gha. Yoniso paccavekkhitvā,
Duggaccañca daliddatam̄;
Mānasam̄ sampaham̄sitvā,
Upagacchimu posatham̄.

Na. Aham̄ uposatham̄ katvā,
Sammā-sambuddhasāsane;
Tena kammena su-katena,
Tāvatiṁsam̄ agacchaham̄.

Ca. Tattha me su-kataṁ byamham̄,
Ubbha-yojanamuggatam̄;
Kūṭagāra-varūpetam̄,
Mahāsanasu-bhūsitam̄.

Cha. Accharā sata-sahassā,
Upatiṭṭhanti maññ sadā;
Aññe deve atikkamma,
Atirocāmi sabbadā.

Ja. Catusaṭṭhi-deva-rājūnam̄,
Mahesittamakārayiṁ;
Tesāṭṭhi-cakkavattinam̄,
Mahesittamakārayiṁ.

Jha. Suvaṇṇa-vanā hutvāna,
Bhavesu saṃsarāmaham̄;
Sabbattha pavarā homi,
Uposathassidam̄ phalam.

Ña. Hatthi-yānam̄ assa-yānam̄,

Ratha-yānañca sivikam;
Labhāmi sabbametampi,
Uposathassidam phalam.

Ta. Soṇṇa-mayañ rūpi-mayañ,
Athopi phalikā-mayañ;
Lohitaṅga-mayañceva,
Sabbam paṭilabhbāmañ.

Ṭha. Koseyya-kambaliyāni,
Khoma-kappāsikāni ca;
Mahagghāni ca vatthāni,
Sabbam paṭilabhbāmañ.

Da. Annam pānam khādanīyañ,
Vattham senāsanāni ca;
Sabbametam paṭilabhe,
Uposathassidam phalam.

Dha. Vara-gandhañca mālañca,
Cuṇṇakañcha vilepanam;
Sabbametam paṭilabhe,
Uposathassidam phalam.

Na. Kūṭāgārañca pāsādañ,
Maṇḍapam hammiyan guham;
Sabbametam paṭilabhe,
Uposathassidam phalam.

Ta. Jātiyā satta-vassāhañ,
Pabbajim ana-gāriyam;
Aḍḍha-māse a-sappatte,
Ara hattam apāpuñim.

Tha. Kilesā jhāpitā mayham,
Bhavā sabbe samūhatā;
Sabbāsava-parikkhīñā,
Natthi dāni puna-bbhavo.

Da. Eka-navutito kappe,
Yam kammamakariñ tadā;
Duggatiñ nābhijānāmi,
Uposathassidam phalam.

Dha. Svāgatañ vata me āsi,
Mama buddhassa santike;
Tisso vijjā anu-pattā,
Katañ buddhassa sāsanam.

Na. Paṭisambhidā catasso,
Vimokāpi ca aṭṭhime;
Chaṭṭabhiññā sacchikatā,
Katañ buddhassa sāsanam.

293. Nātīnañca piyo hoti,
Mittesu ca virocati;

Kāyassa bhedā su-gatim,
Upapajjati sīlavā.

- 294.** Nibbānam patthayantena samādinnam,
Pañca-sīlampi adhi-sīlam;
Dasa-sīlampi adhi-sīlameva.

Ka. Nagare candavatiyā,
Bhaṭako āsaham tadā;
Para-kammāyane yutto,
Pabbajjam na labhāmaham.

Kha. Mahandhakāra-pihitā,
Tividhaggīhi ḍayhare;
Kena nukho upāyena,
Vi-samyutto bhave aham.

Ga. Deyyadhammo ca me natthi,
Bhaṭako dukkito aham;
Yam nūnāham pañca-sīlam,
Rakkheyyaṁ paripūrayaṁ.

Gha. Anomadassissa munino,
Nisabho nāma sāvako;
Tamaham upasaṅkamma,
Pañca-sikkhāpadaggahim.

Na. Vassa-sata-sahassāni,
Āyu vijjati tāvade;
Tāvatā pañca-sīlāni,
Paripuṇṇāni gopayim.

Ca. Maccu-kālamhi sampatte,
Devā assāsayanti maṁ;
Ratho sahassa-yutto te,
Mārisassa upaṭṭhito.

Cha. Vattante carime citte,
Mama sīlam anussarim;
Tena kammena su-katena,
Tāvatiṁsam agacchaham.

Ja. Tiṁsakhattuñca devindo,
Deva-rajjamakārayim;
Dibba-sukham anubhavim,
Accharāhi purakkhatto.

Jha. Pañca-sattatikhatttu-ñca,
Cakkavattī ahosaham;
Padesa-rajjam vipulam,
Gaṇanāto a-saṅkhayam.

Ña. Deva-lokā cavitvāna,
Sukka-mūlena codito;
Pure vesāliyam jāto,
Mahā-kule su-aḍḍhake.

Ta. Vassūpanāyike kāle,
Dibbante jina-sāsane;
Mātā ca me pītā ceva,
Pañca-sikkhāpadaggahum.

Tha. Saha sutvānaham sīlam,
Mama sīlam anussarim;
Ekāsane nisiditvā,
Arahattamapāpuṇim.

Da. Jātiyā pañca-vassena,
Arahattamapāpuṇim;
Upasampādayi buddho,
Guṇamaññāya cakkhumā.

Dha. Paripuṇṇāni gopetvā,
Pañca-sikkhāpadānaham;
A-parimeyyito kappe,
Vinipātam na gacchaham.

Na. Svāham yasamanubhavim,
Tesam sīlāna vāhasā;
Kappa-kotipi kittento,
Kittaye eka-desakam.

Ta. Pañca-sīlāni gopetvā,
Tayo hetū labhāmaham;
Dīghāyuko mahā-bhogo,
Tikkha-pañño bhavāmaham.

Tha. Saṃkittento ca sabbesam,
Adhi-mattañca porisam;
Bhavābhave saṃsaritvā,
Ete tħāne labhamaham.

Da. A-parimeyya-sīlesu,
Vattantā jina-sāvakā;
Bhavesu yadi rajjeyyum,
Vipāko kīdiso bhave.

Dha. Su-ciṇṇam me pañca-sīlam,
Bhaṭakena tapassinā;
Tena sīlenaham ajja,
Mocayim sabba-bandhanā.

Na. A-parimeyyito kappe,
Pañca-sīlāni gopayim;
Duggatim nābhijānāmi,
Pañca-sīlānidam phalam.

Pa. Paṭisambhidā catasso,
Vimokkhāpi ca aṭṭhime;
Chaṭṭabhiññā sacchikatā,
Katam buddhassa sāsanam.

Ka. Tam namassanti te vijjā,

Sabbe bhūmā ca khattiyā;
 Cattāro ca mahā-rājā,
 Tidasā ca yasassino;
 Atha ko nāma so yakkho,
 Yaṁ tvam sakka namassasi.

Kha. Maṁ namassanti te-vijjā,
 Sabbe bhūmā ca khattiyā;
 Cattāro ca mahā-rājā,
 Tidasā ca yasassino.

Ga. Ahañca sīla-sampanne,
 Ciraratta-samāhite;
 Sammā pabbajite vande,
 Brahma-cariya parāyane.

Gha. Ye gahaṭṭhā puñña-karā,
 Sīlavanto upāsakā;
 Dhammena dāram posenti,
 Te namassāmi mātali.

Na. Seṭṭhā hi kira lokasmī, Ye tvam sakka namassasi;
 Ahampi te namassāmi, Ye namassasi vāsava.

1. Pālitattheranāgena,
 Visuddhārāmavāsinā;
 Suticchitānamatthāya,
 Katā naradakkhadīpanī.

2. Pubbācariya-sīhānaṁ,
 Ālambitvāna nissayaṁ;
 Pālito nāma yo thero,
 Imam gantha su-lekhanī;
 Sundarameva passitum,
 Yuñjeyyāthīdha sādhave.

“Chappadikā”.

3. Imam gantham vācuggato,
 Sace bhavasi māṇava;
 Puñnamāyam yathā cando,
 Ati-suddho virocati;
 Tatheva tvam puñña-mano,
 Viroca siriyā dhuvaṁ.

4. Su-niṭṭhito ayaṁ gantho,
 Sakkarāje dajhamphiye;
 Poṭṭhapādamhi sūramhi,
 Kālapakkhe catuddasiṁ.

5. Sañcitetaṁ mayā puññam,
 Taṁ-kammena varena ca;
 Ciram tiṭṭhatu saddhammo,

A-verā hontu pāṇino.

6. Imam̄ gantham̄ passitvāna,
Hontu sabbepi jantuno;
Sukhitā dhammikā ñāṇī,
Dhammaṁ pāletu patthivo.
7. Nibbānam̄ patthayantena,
Sīlam̄ rakkhantu sajjanā;
Ñatvā dhammaṁ sukhāvahaṁ,
Pāpuṇantu anāsavam̄.
8. Aṭṭha-kaṇḍa-maṇḍitāya,
Dakkhaya attha-dīpako;
Nara-sāro ayam̄ ganthro,
Cira-kālam̄ patiṭṭhatu.
9. Yāvatā canda-sūriyā,
Nāgaccheyyum̄ mahī-tale;
Pamoditā imam̄ gantham̄,
Dissantu naya-kovidā.
10. Sammā chandenimam̄ gantha,
Vācentā pariyāpuṇā;
Pasannenānāyāsenā,
Patvā sukhena kovidam̄.
11. Candādiccāva ākāse,
Bahussutehi sampadā;
Visesa-puggalā hutvā,
Pappontu amataṁ padaṁ.
12. Ukkatṭha-dhamma-dānena,
Pāpuṇeyyamanuttaram̄;
Liṅga-sampatti-medhāvī,
Takkī-paññā su-pesalī.

Naradakkha thomanā āsīsa

3. Gāthā

1. Pālito pāliyā cheko,
Tvaṁsi gambhīra-ñāṇavā;
Pāliyāva pālitassa,
Dadāmidāni bho aham̄.
2. Dakkhāvādesu kusalo,
Pālito sāsanandharī;
Piṭakesu ajjhogāyha,
Naradakkham̄bhisaṅkharī.
3. Suta-dharena racitam̄,
Etam̄ sāra-gavesino;
Atandikā su-dakkhantu,
Aggagga-sāsane ratā.

Naradakkha thomanā āsīsa**2. Gāthā**

1. Ñum pālitodha jāto yo,
Thero so abbhutova ñum;
Ñum mahā-pālito santo,
Nikāya-pālito ca ñum.
2. Ñum nara-dakkha-gantham yam,
Sovakā nara-dakkha-dam;
Narā dakkhantu sammā ca,
Dakkhattam pāpuṇantu ñum.